

וארא תשפ"ג גליון קלט שנה ז

מליצי יושר

זרע שמשון

רבי שמשון היים
ב"ר נחמן מייכאל נחמני זצ"ל
הבטיח למי שילמוד בספריו:
תשלומי חן וחסד ושלמא רבא
מן שמיא ועיניכם תראנה בנים
ובני בנים כשתילי זיתים סביב
לשולחנכם, חכמים ונבונים
ובתים מלאים כל טוב, גם עושר
גם כבוד לא יסופו מזרעכם וכו',
בני חיי ומחוני טב.

מלא העומר

רבי אריה לייב ב"ר משה
צינץ זצ"ל ביקש קודם
פטירתו שיתנו לו דף ורשם
בשארית כוחותיו:
מי שישתדל בהדפסת ספרי אהיה לו
למליץ. וכ"כ הגה"ק רבי צדוק הכהן
מלובלין ז"ל: הבטיח הגאון שיעשה
טובה לכל המשתדלים והמסייעים
בהוצאת חיבוריו לאור, וכן היה באמת.
שעשה טובה לכולם.
(הקדמה למלא העומר)

אבני נזר

רבי אברהם ב"ר זאב
נחום בורגשטיין זצ"ל
הבטיח קודם פטירתו:
אם ילמדו בספרים שלי,
אהיה למגן ולעזר גם אחר פטירתי
ממש כמו בחיים.
(ארץ צבי להגה"ק מקווינלוב עה"ת
עמוד רמ"ב) וכ"כ השם משמואל:
ובטח יהיה למליץ יושר
למיימינים בה

ילקוט סופר

רבי יוסף לייב ב"ר אליעזר
זוסמאן סופר זצ"ל
כתב בצוואתו למי שילמוד או יפרסם דבריו
אני אטיב עמכם להמליץ טוב בעדם
לפני אל חי, ואם יבואו על קברי
יתפללו ויאמרו איהו מזמורי תהלים
ג"כ אשתחוה גם אני לפני שומע
קול בכיות עמו ישראל ברחמים
ואצטרף תפילתי עמכם
לשוב להם כל הימים

לב העברי

רבי עקיבא יוסף
ב"ר יחיאל שלעזינגר זצ"ל
כתב בצוואתו
בקשתי שטוחה שישתדלו
להדפיס ספרים שלי, ואני
תפילה להש"ת, צעק לבי אל ה'
בין בחיי בעוה"ז, ובעוה"ב אם
יהיה בכוחי, אקוה שלא להיות
כפוי טובה ח"ו, ובעולם האמת
אקוה כי לא יבשו בי תומכי.

אתוון דאורייתא

רבי יוסף
ב"ר יהודה ענגיל זצ"ל
העיד חתנו הגאון רבי יצחק
מנחם מארגנשטערן זצ"ל
בהספדו
רבינו בטרם עלה השמימה
הבטיח כל מי שייסייע בהדפסת
החיבורים שלו יהיה לו למליץ
יושר בעולם העליון

בן לאשרי

רבי יצחק ב"ר אשר
אנשיל הוברמן הרב
מרעננה זצ"ל כתב בספרו:
הנני מוסר מודעה שהחלטתי להתפלל
בלי נזר בכל יום על כל אלה שיעייש
בספרי, ויגידו בשמי דברי תורה
לאחרים שיושעו מכל צרה
שצריכים ישועה בעוה"ז ובעוה"ב.
וכל הלומד בספרי זוכה ליר"ש,
הצלחה בכל טוב, בזה ובבא.
וסגולה גדולה בבית לכל הדברים.

חזון יחזקאל

רבי יחזקאל ב"ר מרדכי
זלמן אברמסקי זצ"ל:
הנ"ר שלום אייזן זצ"ל בעת
הספדו בשעת הלוייה הכריז:
נצטווית מאת רבינו זצ"ל לפרסם,
שהבטיח שימליץ טוב לכל מי
שילמוד בספריו, וכן ימליץ טוב
לכל מי שיפיץ את חידושי תורתו.
(רבבות אפרים אר"ח ח"ב עמוד
רמ"ח, מלך ביפיו פרק מ"ב).

די שטערקסטע סגולה פאר אלע פראבלעמען

פארוואס האב איך פראבלעמען אין שטוב? פארוואס גייט מיך אזוי שווער מיט פרנסה? פארוואס האב איך צער גידול בנים?
פארוואס קען די דאקטער מיך נישט העלפען? פארוואס האב איך נישט קיין מזל?

תירוץ

ווייל די מקטריגים לאזען נישט אז מיינע תפילות זאלען נתקבל ווערען
וואס איז די עצה? זיך איינקויפען מליצי יושר!

זייט מקיים די צוואה פון די זרע שמשון, פלאצקע גאון, אבני נזר, ילקוט סופר, לב העברי, רבי יוסף ענגיל, רעננה רב,
און ר' יחזקאל אברמסקי זצ"ל, וואס האבען מבטיח געווען צו זיין מליצי יושר

פאר ווער עס וועט פארשפרייטען אדער לערנען זייערע ספרים.

לע"נ הרה"ק המקובל המלוך"ן ר' רפאל ב"ר אברהם ריס ז"ע

וארא וגו' באל שדי ושמי ה' לא נודעתי להם. וברש"י: הבטחתים הבטחות ובכולם אמרתי אני אל שדי וגו' וגם עשיתי עמהם
ברית. ופירש הרא"ם כוונתו, שהחילוק בין הבטחה בשם הו"ה, דהבטחה בשם הו"ה מתקיימת בכל
אופן, ואפילו אם חטאו, ואילו הבטחה בשם 'אל שדי', מתקיימת רק אם לא יחטאו, אמנם אני אף שהבטחתי בשם זה, מחויב
אני לקיים אותה ההבטחה, היות והיתה הבטחה עם ברית, ע"כ. וקשה, דלפי דבריו שהבטחה אפ"י בשם 'אל שדי' כשהיא עם
ברית, הרי היא מועלת אף לכשיחטאו, א"כ יכול היה הקב"ה להבטיח לאבות אף בשם הו"ה. ועוד מה תוכחה יש בזה למשה,
הלא הבטחה זו הרי ממש כהבטחה בשם הו"ה ששאל משה. ונראה לפרש באופן אחר, שאמר הקב"ה למשה "וארא אל אברהם
וגו' ושמי הו"ה לא נודעתי להם", והיה בזה תוכחה למשה על מה שאמר "למה הרעתה", דאמר לו הקב"ה דאף שהבטחתי
לאבות, היה זה דוקא בשם 'אל שדי', ואף שהיה עם ברית ומתוך כך יתקיים אף אם יחטאו והוי ממש כמו שם הו"ה, וא"כ
שהם שווים מדוע אכן לא הבטחתי להם בשם הו"ה, ועל כרחך הטעם משום ששם 'שדי' מודה על דין, דהיינו שמרמז שמי
שאמר לעולמו די יאמר לצרותיהם די, והיינו שבהבטחה בשם זה משמע שקודם קיום ההבטחה יהיה עליהם לסבול צרות
וקושי, וא"כ אין מקום לשאלת "למה הרעתה". (זרע שמשון אות א').

ואולם בעבור זאת העמדתך בעבור הראתך את כחי ולמען ספר שמי בבל הארץ. קשה דמדוע לא אמר ולמען "תספר" בלשון
נוכח לפרעה, כפי שאמר בתחילת הפסוק "בעבור זאת העמדתך" שדיבר אליו לנוכח. ו"ל דבדוקא נקט כן, היות שרק לענין
הגבורה היה חפץ הקב"ה שיראה פרעה ויכיר את גבורת ה', אך לא רצה שפרעה ישבח אותו, כי "תהלתו בקהל חסידים" כתיב

תולדות בעל הברך לאשרי

כשהיה רבנו בעמק הבכא בכלא בעבודת פרך בגלות סיביר פעם כשעבר אחד המפקדים הבכירים סמוך לרבנו והבחין בעבודתו תפקיד קשה מנשוא לסר עצים במתכוון עם משור קטן עבור עץ עבה כשדרך כלל המשור היה נשבר נענה ואמר לו בנעם "רואה אני שהינך עובד באמת ובאמונה איזה שכר תרצה לקבל בעד עבודתך השלימה", והנה למרות שתנאי המאסר בסיביר היו נוראיים למטה מהכלת בני אנוש והייתה לרבנו הזדמנות פז לבקש הקלות מטרימות עבורו העדיף רבנו לבקש בקשה אחרת הלילה חל ליל חג פורים אמר רבנו למפקד שעמד נדהם מול האומץ על הבקשה הנורעות מעבר לנהר יש מניין יהודים ובקשתו היא לקבל סירה כדי שאוכל להיות שם ולשמע את קריאת המגילה כמובן בליט בריה המפקד עמד בדיבורו לתת לו כל בקשה שיבקש ונענה לבקשה המוררה ולשמחתו של רבנו לא היה קץ וגבול שזכה לשמוע את המגילה בתהום הנשייה

כמו כן בכל מקומות גלותו בסיביר החזיק שופר באופן קבוע במשך כל השנה בכיסו שמא לא יצליח להשיג שופר לתקיעות בראש השנה.

חייב אלא בחמי אור, אבל במלבן דחייב אפילו שלא באור, אמאי יפטר, כיון דבמציאות נתבשל, ועל ידי כך מתלבן, וא"כ מאי נפ"מ אם מתלבן באור או בחמה.

וז"ל: וצריך להבין, דהתינוח במקום שאין היד סולדת, יש לומר דלא מתלבן כמו במקום שיד סולדת דע"י בישול מתלבן. אבל בחמה דפעמים שיד סולדת ומתבשל, אלא דלא מיתסר בישול בשבת אלא באור, או בתולדת אור, ובתולדת חמה משום גזירה אטו תולדת אור, ובחמה גופה מותר לכתחילה. וא"כ התינוח בחיוב בישול, אבל במלבן דחיובו שלא באור כלל, וכיון דמתבשל ומתלבן, למה יפטר, דמה נפ"מ אם מתלבן באור או בחמה, עכ"ל.

וכתב האב"ז, דקושיתו הוא רק אם אמרין דהמבשל בחמה פטור משום דאין זה מיקרי בישול כלל, דאז יש לומר דאה"נ דלא הוי בישול, אבל ס"ס הוי מלבן. אבל אם נימא דגם בישול בחמה חשיב בישול, אלא דפטור משום דנעשה ע"י שינוי, דאז יש לומר דה"ה גבי מלבן, דחשיב שינוי אם נתלבן ע"י החמה, ולכן פטור.

וז"ל: וצריך לומר על פי פירש"י שם, דבחמה מותר משום דאין דרך בישול בכך, וכשמתלבן ע"י בישול דאין דרכו אלא באור, על כן פטור גם משום מלבן ומותר, עכ"ל.

אבל הקשה על זה האבני נזר, דלא מסתבר לומר דהפטור של בישול בחמה הוא משום דנעשה ע"י שינוי, דהלא חזינן במבשל את הפסח בחמה דאינו לוקה משום "הלא תאכלו ממנו נא, ובשל מבושל במים", ועל כרחק משום דבישול בחמה לא מיקרי בישול כלל, דבפסח לא שייך לפטור משום שבישולו שלא כדרך בישול, דהלא עכ"פ הבשר נתבשל ויהא אסור באכילה. וחזינן דהפטור של בישול בחמה הוא משום דלא מיקרי בישול כלל, וא"כ מדוע אינו חייב על מלבן.

וז"ל: אבל זה דוחק, דהא גם בפסח פטור כשבישולו בחמי טבריה, ועל כרחק דלא מקרי בישול כלל, אבל הכא מקרי מתלבן, עכ"ל.

והנה החלקת מחוקק והבית שמואל והפ"ח (אבה"ע סי' קכ"ג) כתבו, דהטעם דגט שכתבו ביד שמאל כשר, הוא משום דדוקא בשבת דכתיב ביה "מלאכת מחשבת", מותר

כלאחר יד, משא"כ בשאר ענינים אין חילוק בין דרכו ובין כלאחר יד. והקשה על זה האגלי טל (בפתיחה), דהלא מצינו הפטור ד"שלא כדרך" גם לגבי שאר דברים, כגון אכילה שלא כדרכה דלא מקרי אכילה, והנאה שלא כדרכה לא חשיבא הנאה, וכן הנכנס לבית המנוגע דרך אחוריו דטהור משום דכתיב "והבא אל הבית" - דרך ביאה דוקא, הרי דזה חסרון בכל התורה, דכל דבר שנעשה שלא כדרך לא מקרי עשייה, ואין זה פטור מיוחד בשבת.

ולכן כתב האגלי טל וז"ל: אך ברוחן של דברים, דהנה מלאכה כלאחר יד יש בשני אופנים:

(א) יש שהמלאכה עצמה בלתי נפעלת כראוי, והיא שינוי באיכות הנפעל, כענין הנזרע בעצץ שאינו נקוב שלא נזרע כאורחיה, אף שבאיכות הפועל לא היה שום שינוי.

(ב) יש מלאכה כלאחר יד שהוא שינוי באיכות הפועל לבד, ולא באיכות הנפעל, כגון הכותב בשמאלו, אף שהנפעל דהיינו הכותב נעשה כראוי להיות שאמן את ידיו וכתב אותיות מיושרים כמו שהיה כותב בימינו. וכן המוציא מרשות לרשות כלאחר יד, אף דעצם המלאכה היא בהחפץ המובא לרשות אחרת, ובהחפץ אין שום שינוי ומונח עתה ברשות האחרת כאילו היה מוציאו כדרכו, רק שיש שינוי באיכות הפועל שלא עשה המלאכה כדרך עשיית מלאכה ההיא.

והנה באופן ראשון שהמלאכה עצמה או המעשה עצמה בלתי נעשית כראוי, והוא שינוי באיכות הנפעל, זה מצינו בכמה מקומות דשלא כדרכה לאו כלום היא, ולא דוקא במלאכת שבת.

אבל באופן השני שאין שום שינוי באיכות הנפעל רק באיכות הפועל, ראוי היה להתחייב, שהרי מכל מקום הפעולה נגמרה כראוי, [ולכן בכה"ת כולה ליכא חילוק אם נעשה כלאחר יד או לא, כל זמן דליכא שינוי באיכות הנפעל], אך מ"מ בשבת פטור עליה, ד"מלאכת מחשבת" אסרה תורה, וזה לא מקרי "מלאכת מחשבת", עכ"ל.

ואין הקב"ה חפץ בקילוסו של רשע, שהרי לרשע אמר אלוקים "מה לך לספר חקי", ולכן דקדק ואמר "ולמען ספר שמי בכל הארץ", והיינו שעם בני ישראל יספרו תהלתו וישבחו אותו, ולא פרעה. (זרע שמשון ז"ד).

לע"נ הג"ר רפאל ב"ר ברוך מקערסטיר זצ"ל י"א כ"ט טבת

ומשה בן שמונים שנה, ואהרן בן שלש ושמנים שנה. אפשר כי רמז לפקידה כפולה, כמ"ש במדרש (במדבר פ"ח) שאותיות מנצפ"ך סימן גאולה, אות פ' במצרים דכתיב "פקוד פקדת". ולהיות שהאות פ' סימן גאולה, לכן גם מספר השנים של הגואלים נרמזו בפקידת פ' כפולה, פ' של שנות משה, ופ"ג של שנות אהרן, והוא נגד אות פ' של פרעה, דאת זה לעומת זה עשה האלקים.

ויאמר למחר. האבן עזרא כתב, שלא אמר פרעה זמן, שחשב שמא ידע משה שהגיע זמן הסתלקותו [עכשיו], לכן אמר "למחר". ומיהו לפי דברי חז"ל ששימשה כל מכה זמן מסוים, א"כ אין להקדים ואין לאחור. אמנם זה עצמו המופת, שהוא יתברך שם בפי פרעה שיאמר "למחר" שהיה זמן סילוק המכה, ולא שלט ברוחו לבקש שתסתלק מיד. ולזה אמר משה "כדברך, למען תדע כי אין כה' אלהינו" ששם בפיך לבקש דוקא "למחר", לפי שגזירתו ית' שתושמש המכה עד למחר, וזהו מופת גדול שלא שלט ששנותיו לומר מיד.

וכן צ"ל בכל המכות, שמהם ביקש להסיר המכה, אף שכבר הגיע זמן הסרתו, דמ"מ היה צריך תפלת משה.

לע"נ הג"ר דוד ב"ר ברוך אליהו ונסעלי זצ"ל י"א כ"ז טבת

ולקחתי אתכם לי לעם. ז"ל שם משמואל (יוה"כ תרע"ז): אמרו בפסחים (ק"ז): בד' כוסות של פסח, בין שלישי לרביעי לא ישתה. והטעם הגיד כ"ק אבי אדומ"ר זצ"ל, כי ד' הכוסות הם נגד ד' הלשונות של גאולה, "הוצאתי והצלת וגאלתי ולקחתי", ואם היו מפסיקין בין שלישי לרביעי, היה מורה שהגאולה היא ענין בפני עצמו, והלקיחה שהיא מתן תורה הוא ענין בפני עצמו. ואין הדבר כן, שהגאולה לא היתה אלא כדי לקבל את התורה, וכמ"ש (שמות ג"ב) "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה".

מלאכת בישול ומלבן. אמרו בשבת (דף י"ז): אין נותנין אונין של פשתן לתוך התנור. ופירש"י: אונין אגודות של פשתן מנופץ ונותנין אותו בקדרה לתנור ומתלבן, עכ"ל. הרי דיש בזה משום מלאכת מלבן. אבל המרדכי (סוף פרק ר"א) כתב דאסור גם משום מבשל, וז"ל: יש לאסור לנגב הבגדים השרויים במים בשבת סמוך לאש, מידי דהוה אונין של פשתן לתוך התנור וכו' דאסור משום מלבן, ועוד יש לאסור משום מבשל, עכ"ל. ברם המגן אברהם (סי' ש"א ס"ק נ"ז) כתב, דבמקום שאין היד סולדת, כיון דליכא בזה משום מבשל, לכן גם אין בו משום מלבן, דבמקום שאין בישול אין ליבון, דאם אמרין דגם במקום דליכא משום מבשל, יש בו משום מלבן, א"כ מדוע אינו אסור ליתן פשתן בחמה, עכ"ל.

וכתב האבני נזר (א"ח סימן קס"ג) דמשמע מדברי המג"א, דבחמה אפילו כשיד סולדת בו לא מיתסר משום מלבן, הואיל דבחמה ליכא משום בישול. והקשה על זה, דבשלמא דפטור בחמה משום בישול, היינו משום דאינו

עשינו מה שגזרת עלינו אף אתה עשה מה שהבטחתנו!

פאר א נדבה פון \$180 פאר גליון מליצי יושר

וועט מען מודיע זיין ביי די ציונים פון די פלאצקע גאון - ווארשא, אבני נזר - סוכאטשוב, ילקוט סופר - פאקש, לב העברי - הר הזיתים, ר' יוסף ענגיל - יוען, בן לאשרי און חזון יחזקאל - הר המנוחות
אז איר האט מקיים געווען די צוואה, און יעצט איז די צייט פאר זיי מקיים צו זיין זייערע הבטחה!

געדענקט "מקח בלייבט מקח"!

gilyonmy@gmail.com 732-510-0560

תולדות בעל החזון יחזקאל זצ"ל

רבינו היה מספר על ימי הרעה שעברו עליו בסיביר: הגעתי לשם כשבגדים קלים מכסים את גופי, והצינה אוכלת את בשרי, ואם לא די בכך, פקדו עלי כעל יתר המורדים שישבו שם, לחלוץ כל בוקר את הנעלים ולרוץ יחף על פני הכפור כשהטמפרטורה הגיעה לפעמים לארבעים מעלות מתחת לאפס, מהתעמלות בוקר זו בלבד, נפלו אנשים כזובים. רבינו היה מזדעזע כשהיה נזכר באותם הימים, והיה ממשיך לספר: זקפתי עיני כלפי שמיא, ואמרתי, רבונו של עולם, אמנם מסרת לנו בתורתך כי צינים ופחים בידי אדם, אבל גם גילית לנו טעמו של דבר, כי בידי האדם לשמור עצמו מהם, אולם במצבי של היום, בטל טעמא, כי הרשעים האלה לא רק שאינם נותנים לי בגד ללבוש, אלא גם את הבגדים שעלי, מצווים עלי לפושטם, נמצא שחובת השמירה עלי, חזרת אליך, ולכן שמרני אל כי חסיתי בך. וראה זה פלא היה רבינו מסיים את סיפורו: אותו הילד (בהתכוונו על עצמו) שאמו היתה עוטפת גופו ומצננתו בצמר גפן עד שהגיע לגיל בגרות מחמת חולשתו, ואותו האדם שמכל רוח מצויה הצינה אוחות בו, לא חלה שם בסיביר אף לא פעם אחת. (פרקי חיים עמוד כ"ה).

טהור ומשרתו טהורים ומלאכים ושרפים ואופנים עמו יסתכל בדבר כזה על בריה שפלה כמוהו אתמהה, ולהניח דבר מתוך דבר, דכל שכן דמגיד לאדם מה שיחוו בהשגחה פרטיות, ומה רבו מעשיך ה', וכעין שאיתא בירושלמי (מובא בתוס' ע"ז טז): דאפילו ציפור קלילא מבלעדי שמיא לא מתצדא, וכל שכן בר אינש". (תוספות בן יחיאל).

לע"נ הר"ר ק"ר הלל ב"ר יצחק מראדיש זצ"ל י"א צ"כ טבת
מוצא בן ישראל וכן נח. ז"ל גליוני הש"ס (יבמות מו. וחוסן יוסף אות ס"ט): בסנהדרין (דף נח: א) אמרה הגמ' "יצא מכלל בן נח, ולכלל ישראל לא בא", הרי דיש מיצוע לב' הדברים האלו, ופשוט מסברא ג"כ דלא כל מי שאינו בן נח הוא ישראל ממילא, ולכן אדם הנברא ע"י ספר יצירה אינו בן נח ולא ישראל, ולכן צריך בגירות מילה להסרת תיעוב של בן נח, וטבילה דמקדשו להיות ישראל, עכ"ל. וכוונתו, דמציותו של "בן נח" אינו רק העדר של שם "ישראל", אלא בן נח יש לו פסול ושם של "בן נח". וכמו שכתב הרדב"ז (ח"ג סימן תע"ט), דמעשה מילה בגר מפקיע השם "בן נח", והטבילה מוסיף עליו קדושת "ישראל".² וגר שטבל ולא מל, כבר נכנס לכלל ישראל, רק לא יצא עדיין מכלל בן נח.³

לע"נ לאה ב"ר יעקב הוברמאן זצ"ל י"א צ"כ טבת
ולקחתי אתכם לי לעם וגו' וידעתם כי אני ה' אלהיכם המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים. יובן לפי מה שפירש בסוף שו"ת שער יצק (א"ח) הפסוק "וארא אל אברהם אלק יצחק ואל יעקב באל שדי ושמי ה' לא נודעתי להם", דהנה במצות ברית מילה יש שני שמות: (א) שם שדי, על דרך הפסוק (בראשית יז: א) "אני אל שדי התהלך לפני והיה תמים". (ב) שם הו"ה, על דרך שרמזו בפסוק (דברים ל:ב) "מי יעלה לנו השמימה", ר"ת "מילה", וס"ת שם הו"ה, כי במצות מילה יש שני דברים: (א) תיקון ערלת בשר, וזה מביא הצלחת עוה"ז, ולזה נקרא מילה "חק", כפי שאומרים הנוסח התפלה בעת המילה ה"חק" בשארו שם. ומורה על ענין פרנסה הרמוז ב"חק", כדכתיב "לחם חקם". (ב) תיקון ערלת הלב, וזה מביא הצלחה בתורה. ושם שדי מורה על ערלה החיצונית ערלת בשר, ושם הו"ה שהוא הפנימיות מורה על ערלת הלב לענין התורה.

¹ מדברי הירושלמי נקטשו האחרונים על שיטת רבינו בחיי (פרשת וירא) דהשגחה פרטית איכא רק על אדם ולא על בהמות וחיות, דהכא חזינו שגם על עופות איכא השגחה פרטית. אבל ביהדותי הרד"ל (בראשית רבה ע"ו: ט), כתב, דאין להוכיח מאן דיש השגחה פרטית על בהמות וחיות, דאולי הכא היתה השגחה מפני שצידה זו היתה ענינו של הציד, והרווחתו בה תלויה. וע"י בקהלת יעקב (לבעל מלא הרועים, מאמר השגחה), ובצפחת השמן (הערות על כד הקמח אות ה').

² ז"ל: שאלת בגר שמל וחלה ולא טבל ונגע ביין אם אסרו, וכן אם מזמנין עליו או מצטרף לעשרה, ואם קידש אשה אי חיישין לקידושיה, אם הוא עדיין בלתי ישראל או ישראל לכל דבריו. תשובה: מעשה בא לפני ר"י והתיר את היין אפי' בשתייה ואזיל לשיתיה דגר תושב מגעו מותר בשתייה וכו"ש גר שמל וקיבל עליו מצות וכו'. והר"ן דחה דבריו וכתב דליכא לדמויי מל ולא טבל לגר תושב, משום דגר תושב מקבל מהשתא המצות, וגר אינו מקבל המצות אלא לאחר טבילה.

ואני אומר דמה שכתב הר"ן שאינו מקבל אלא לאחר טבילה, ליתא, דנהי דלא מיענש עלייהו אלא עד לאחר טבילה, אבל מהשתא קבלנהו עליה. ותו דגר תושב לא מל זה כבר מל ויצא **מטומאת העכ"ם**. לכן אני אומר דאפילו למאן דאית ליה גר תושב אוסר היין במגעו, מודה הוא בגר שמל ולא טבל [דאינו אוסר היין במגעו, דרק בן נח אוסר היין, וגר שמל ולא טבל אע"ג דעדיין לא נכנס לכלל ישראל, אבל כבר יצא מכלל בן נח]. ולענין הוציא, לכל דבר שבקדושה ולענין אי חיישין לקידושיה דהגר ברור **שאינו כשאר** לשום דבר, דגמל דלא טבל כאלו לא מל. אלא **שיצא מכלל עכ"ם** שמצוה להחיותו ואין מגעו ביין אוסר, ולכלל ישראל לא בא עד שטבול, עכ"ל. והיינו משום דלצרפו דלבר שבקדושה וחלות קידושיה תליא בשם "ישראל", ואילו יין נסך תליא בשם "בן נח". אבל החת"ס (א"ח סימן קס"ז) כתב דגר שמל ולא טבל יינו יין נסך כיון דזה תליא בשם ישראל, וז"ל: בשם ישראל לא יכונה עד שטבל, לכן יינו יין נסך, עכ"ל.

ופסקו האחרונים (אב"ז י"ד סימן ש"א אות ד', שו"ת ציץ הקודש ח"א סימן ל"ד אות ד', שו"ת בכורי יעקב, זריחה, סימן ד') דגר שמל ולא טבל מותר לשמור שבת אע"ג דעדיין אינו גר. והיינו משום דע"י המילה כבר יצא מכלל בן נח, אבל לכלל ישראל עדיין לא בא בלי הטבילה, ואיסור שמירת שבת לנכרי מיתלא תליא בשם "בן נח", ולא אם יש לו קדושת ישראל, לכן גם קודם שטבל עצמו - כיון דכבר יצא מכלל בן נח, מותר לו לשמור שבת. וע' בשו"ת בנין ציון (סימן צ"א).

ובשו"ת אמרי יושר (ח"ב סימן ק"ל) דן אם מותר לחלל שבת כדי להציל גר שמל ולא טבל, ע"ש. ונראה דצדדי הספק הוא אם רק לישראל מותר לחלל השבת כדי להצילו, או גם למי שכבר יצא מכלל בן נח.

³ בחלקת יואב (תינא סימן ח') כתב, דגר שטבל ולא מל כבר חייב במצות כישראל, ואסור לו לעבור על עבירות, וב"ד כופין אותו להתגייר לגמרי ולמולו עצמו, ע"ש. והיינו משום דכבר נעשה ישראל, אבל כיון דעדיין יש עליו שם "בן נח", לכן נוהג בו הדינים דמתלא תליא שכן "בן נח", כגון דאוסר ר"י במגעו, ועוברים עליו על "לא תתחנן". וראה באב"ז (י"ד סימן שמ"ד) שכתב דטבל ולא מל חשיב קצת גר. ולכאורה זה כוונתו.

וכן מציונו בכותים למ"ד גירי אריות הן, וכתב בצפנת פענח (מהדו"ת דף ל"ה טור ד') דכבר נכנסו לכלל ישראל, אבל עדיין לא יצאו מכלל בן נח. ומצד השם בן נח חייבים עליהם משום "ולא תתחנן בם" (דברים ז: א), אבל כיון דכבר נכנסו לכלל ישראל - חלים בהם דיני קידושיה, דחלות קידושיה תליא בשם "ישראל". וכ"כ בצפנת פענח (פ"ד מהלכות אישות ה"טו), וז"ל: למ"ד כותים גירי אריות הם אם קידשה הם הוי קידושיה ע"י משי"כ התוס' (יומא נה: ד"ה חלוקה) דאף דכותים גירי אריות, מ"מ הוי בגדר בני ברית לגבי תרומה ע"ש עוד. ובשו"ת צפנת פענח (נ"י ריש סימן מ"ו) כתב: "דיש בו דין גירות אבל לא נגמרו". וכ"כ במכתבי תורה (מכתב ק"א). וע' באמרי משה (סימן כ"ז).

לע"נ הר"ר מאיר יהודה ב"ר יוחנן האזנער זצ"ל י"א צ"כ טבת
מכת כנים. בתנא דבי אליהו רבה (פרשה ח') איתא: ארבע עשרה מיני כנים הביא הקב"ה על המצריים, ואלו הן: ירקובין, קפזוויין, קפזיות, כפוניין, וכפבדריין, יעלי בתים, יעלי שדות, נמלה אבי עצל, נמלה אבי כנים, עכשיים, וכיבי דחכיבי, ביוקי, בילי, ע"כ. וצ"ע מה בעי אליהו ז"ל ללמדנו שמות כנים, דמה נפק"מ לדעת בזה אם הם בני בלי שם, בתמיה. אלא קמ"ל גדולתו של הקב"ה, איך רם ה' ושפל יראה, אע"פ שאין מספר לצבאותם ברבבי רבבן, בכל זאת גם על בריה שפלה שאין בזויה ושפלה ממנו, משגיח בסדרן, כמו המוציא במספר צבאיו לכולם בשמות יקרא, ויש גם עליהם סדר והשגחה בשמותם וטבעם, לא ראי זה כראי זה, ומי שהוא

רובא דאיתא קמן. הנתיות (נדפס בשו"ת חמדת שלמה אה"ע סימן כ"ד אות י"ב) כתב בגדר החילוק בין 'רובא דאיתא קמן' דלא חיישין למיעוט, ובין 'רובא דליתא קמן' דחיישין למיעוט. דברובא דאיתא קמן, הרוב והמיעוט הם גורמי הספק והם עצם הספק, משא"כ ברובא דליתא קמן הספק הוא בעצמותו, והרוב והמיעוט הם דרכים איך לברר הספק, וז"ל: רובא דליתא קמן הוא מה דליתא קמן בדינא, כגון רוב בהמות אינם טריפות, שבהמות אחרות אינן מגדלין הספק ולא באין לדון, שאפילו לא היה רק בהמה אחת בעולם היה בה ספק זה אם היא כשירה או טריפה. משא"כ ברוב סנהדרין או בתשעה חנויות דאילו לא היה רק חנות אחת לא היה שום ספק, וכשיש עוד אחד נעשה ספק אם מזו אם מזו וכל שיש יותר מגדיל הספק וכו', זהו חשוב רובא דאיתא קמן, עכ"ל.

ובטעם החילוק כתב הגר"י ענגיל (בית האוצר ח"ב ערך ביטול ברוב), דברובא דאיתא קמן כל הספק נוצר בגלל המיעוט שכאן, דהיינו שמיעוט חנויות הטריפה זה יוצר את הספק, ולכן בזה אמרין שלמיעוט אין כח לייצר ספק כנגד הרוב, ולא חיישין למיעוט. משא"כ ברובא דליתא קמן הספק הוא על כל אחד בפני"ע, ואין המיעוט גורם את הספק, ובהו אי אפשר לומר שאין כח למיעוט לייצר ספק, ולכן חיישין למיעוט.

בן לאשרי

לע"נ הרה"ק ר' שמואל ב"ר אברהם לנסוס טוב וצ"ל בעל השם משמואל יא"צ כד טבת

וארא וגו' באל שדי ושמי ה' לא נודעתיה להם. ברש"י: "וארא אל האבות. עוד כתב רש"י: לא נודעתיה, ולא נכרתי להם במדה האמיתית שלי שעליה נקרא שמי ה', שהיה הבטחתי לראי קיימת. הנה דעת רש"י דזה תשובה על דברי משה שאמר "למה הרעותה". וכדי להבין קצת ענין הויכוח בין הקב"ה למשה, נקדים אומרם ז"ל (יומא ט:): למה נקראו אנשי כנסת הגדולה, שהחזירו העטרה ליושנה. ועל זה אמרו דאדרבה, זה גדולת וגבורת השי"ת שבני ישראל יש להם קיום בגלות, אע"ג דשה אחת עומדת בין שבעים זאבים. והסבר הדבר, שהקב"ה מנהיג עולמו בב' הנהגות: א) בטבע, ע"י התגלות שם 'אלקים' שהוא גימטריה 'הטבע'. ב) למעלה מדרך הטבע, ע"י התגלות שם 'הויה', שכל ההתהוות אינו אלא ברצונו, וממילא אין הטבע יכול להתנגד. וכמו שכתב בשם משמואל בשם החידושי הרי"מ ז"ע, דלכך נקרא סעודת ליל פסח בשם 'סדר', להורות שכשם שיש סדר מסודר לטבע, כן יש סדר לנסים (ראה מהר"ל מפראג בהקדמה שניה לגבורות ה').

עוד יש הנהגה מיוחדת והשגחה פרטית לבני ישראל בגלות, שהנס שלהם מלוכב בטבע, כנס פורים ע"י אסתר, וחנוכה ע"י החשמונאים, וזו ההנהגה הוא ע"י שם הקדוש 'אל שדי' (ראה רמב"ן כאן). והנה זה החילוק בין גלות לגאולה, שבגלות ההשגחה בעולם והסתר כל כך שלעין גשמי נראה שלהולכים בדרך ה' מגיע כל הרע רח"ל, אמנם המאמין לא יחוש, כדמצינו באברהם שהבטיחו ה' בכל טוב בארץ ישראל, ותיכף בבואו שם נעשה רעב, ואמרו עוברי עבודה זרה דמחמת שבה לכאן האפיקורס נעשה רעב, והוכרח לרדת מצרימה ושם לקחו ממנו אשתו. וכן ליצחק אמר לו הקב"ה "גור בארץ וגו' ואברכך", ולבסוף גרשו אותו. וליעקב הבטיחו במראה הסולם בכל טוב, ואח"כ כמה וכמה הרפתקאות עברו עליו, ולא היה אחד מהם מהרהר אחריו ית', כי האמינו שזה טוב בשבילם, והחסדים מלוכבים ביסורים ודינים הללו. וזהו שאמר "וארא וגו' באל שדי", כי אם היה הנהגתי עמהם במדה אמיתית שעליה נקראתי 'הויה', לא היה מציאות ליסורים, כי בהתגלות שכל דבר מאתו יתברך, אז אין כח טבע להביא יסורין על עושי רצונו יתברך ככ"ל, בפרט שהבטיחם בפירוש כל טוב.

והנה עתה שנגלה למשה ואמר לו שעלה ברצונו לגאול את בני ישראל, הבין משה שנגלה ה' הנהגה הניסית שעליה נקרא 'הויה', ואז כל הטבע יסייע לגאולת בני ישראל, ולא תוכל שום בריה להתנגד לזה. ומאחר שראה משה דלא די שלא כלה השעבוד, אלא היה עוד כח בפרעה להתנגד לזה ולהכפיל השעבוד, נמצא דמתנגד לשם 'הויה', דבגילוי 'הויה' אין יכולת לשום בריה להתנגד, דהלא הוא המהוה כל הכחות, ואיך יתן כח להתנגד נגד רצונו. וזה שנתפלא משה באומרו "ומאז באתי לדבר בשמך" - הויה, "הרע לעם הזה", ואיך אפשר מציאות כזה, אלא על כרחך טעות בידי, ובאמת לא הגיע עדיין זמן הגאולה האמיתית, ולא היה עדיין גילוי הנהגת השם "הויה", ולפיכך קובל אני "למה זה שלחתני", דהיה לך לשלוח נביא המבין במראה, לא אותי, שאני 'סירון בנבואה' (נער וך בשנים שלא הורגל עדיין בנבואה), כמבואר במדרש (שמות רבה פ"א א').

ועל זה השיבו הקב"ה "וארא אל אברהם", ואינו מובן מה התשובה, לכן פירש"י "אל האבות", וידוע אומרם ז"ל (ב"ק ב.) "אבות מכלל דאיכא

תולדות", ותולדותיהם כיוצא בהם, דכמו שהאבות היו מאמינים, צריכים גם בניהם להיות חזקים באמונתם, דהגם שגיליתי הנהגת שם הויה, יכולני להניח מציאות התנגדות לשעה, כי אצלי אפשר לשני הפכים בנושא אחד, ובזכות שיאמינו בני ישראל באמונה פשוטה שירושה להם מהאבות ולא יקשו מאומה על הנהגתי, תיגלה תיכף אמיתת הנהגת הויה ויפסוק השעבוד לגמרי, והבן היטב כי עמוק הוא, וב"ה קרוב לאמת.

חזון יחזקאל

לע"נ הגר"ר יעקב ב"ר פנחס שטיינר זצ"ל יא"צ כ"ו טבת

בבלה יובאו ושמה יהיו (ירמיהו כז:כב). הרמב"ם (סוף פ"ה מלכים) פסק מכח קרא זה, וז"ל: כשם שאסור לצאת מהארץ לחוצה לארץ, כך אסור לצאת מבבל לשאר הארצות, שנאמר בבלה יובאו ושמה יהיו, עכ"ל. כלומר כאשר יובאו בבלה, שמה יהיו, ולא יצאו לארץ אחרת.

ואין כוונתו שאסור לעלות מבבל לארץ ישראל, דבאמת רק לשאר ארצות אסור, וכמו שכתב בלחם משנה, משום דבבל יש הרבה ישיבות, אבל לארץ ישראל מותר. (ולא כמו שכתב הכסף משנה דגם לארץ ישראל אסור). והטעם שמותר לעלות לארץ ישראל, אע"ג דכתיב "בבלה יובאו ושמה יהיו", משום דדוקא בגלות מצרים ובגלות בבל שהקב"ה יעד את עתם, בגלות מצרים כתיב "ועבדום ועינו אותם ארבע מאות שנה", ובגלות בבל כתיב "כי לפי מלאת לבבל שבעים שנה אפקוד אתכם" (ירמיהו כט:י), לכן כל העולה מבבל לארץ ישראל עובר בעשה. אבל בגלות האחרונה שלא נתגלה קצה עד מתי תהי נחלתנו כבושה בידי זרים, לכן כל יום זמנו הוא.

איך זוכים למדריגת "מעין המתגבר". אמרו באבות (פ"ב מ"ח) חמשה תלמידים היו לרבן יוחנן בן זכאי וכו', רבי אלעזר בן ערך מעין המתגבר וכו'. צאו וראו איזוהי דרך ישרה שידבק בה האדם וכו', רבי אלעזר בן ערך אומר לב טוב, ע"כ. הנה ר' יוחנן בן זכאי מונה שבחם של תלמידיו, ועל ר' אלעזר בן ערך אמר שהוא כמעין המתגבר, וכמובן כל בן תורה רוצה לזכות לזה, אך צריך לדעת באיזה דרך מגיעים לכך. ולכאורה אפשר לחשוב שע"י כשרונות גדולים אפשר לזכות לזה. אמנם כשר' יוחנן בן זכאי שאל את תלמידיו "איזוהי דרך ישרה שידבק בה האדם", אמר ר' אלעזר בן ערך: "לב טוב", שע"י שדרכו היתה מדת לב טוב, בזה הגיע להיות כמעין המתגבר."

חדש ויצא לאור
חדשי רבנו חיים הלוי
 על הרמב"ם
 עם מורשת הגר"ח
 כרך ראשון

ד"ר מרדכי כהנסט כמאמר, עינים כוררות מקורות וכו' יחזקאל

מחדורה מושקעת ומורחבת
 בעריכת מכון מורשת הגר"ח לאחד
 הרבה שנים ביניקה עצומה

מכון מורשת הגר"ח
 מוציא לאור
 732-987-4733

בשורה טובה
 שוב יצא לאור הספר המבוקש ביותר
חלת לחם על הלכות חלה - ברכת הבית על מסכת חלה
 במהדורה מפוראת בתכלית ההידור והיופי
 ע"י מכון עבודה ברורה
 אפשר להשיג הספר
 בארה"ב: הרב יצחק מיטניק שליט"א 732-987-4733
 בירושלים: מכון עבודה ברורה 02-6576577

¹ אמר בעל החזון יחזקאל על עצמו: כל חידוש בתורה שחידשתי, לא זכיתי לזה אלא אם כן עשיתי קודם מעשה חסד.